

Asia: VN/18606/2024

Hallituksen esitysluonnos laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

Sivista katsoo, että nyt ehdotettava kotikuntakorvauksen porrastuksesta luopuminen yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta on pitkään odotettu uudistus, joka toteutuessaan vahvistaa sekä perusopetuksen järjestämisen ylläpitäjäneutraaliteettia että oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. Aikataulullisesti yhdistäminen esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistamiseen on mielekästä, jotta kokonaisuus on johdonmukainen sekä järjestäjien että oppilaiden ja huoltajien näkökulmasta. Ehdotuksen mukaan uudistuksen myötä yksityisille perusopetuksen järjestäjille tulisi velvoite tehdä perusopetuslain 17 § mukaisia erityisen tuen päätöksiä. Muilta osin velvoitteita ei laajennettaisi. Sivista pitää tehtyä rajausta velvoitteiden yhtenäistämiseen tarkoituksenmukaisena lapsen etu huomioiden.

Ehdotetut muutokset lainsäädäntöön ovat selkeitä. Sivista katsoo kuitenkin, että joltain osin on tarpeen täsmentää esityksen perustelutekstejä.

Kappaleessa 2.4 todetaan, että ”Erilaisten lakisääteisten vastuiden lisäksi myös toteutuneiden oppilaskohtaisten kustannusten ero yksityisten ja kunnallisten opetuksen järjestäjien välillä on osaltaan puoltanut porrastettua kotikuntakorvausta”. Sivista pitää johtopäätöstä erikoisena: matalampia toteutuneita kustannuksia selittänee osaltaan alhaisempi rahoitustaso. Lisäksi toiminnan kustannustehokkuudesta rankaiseminen ei ole lähtökohtaisesti mielekästä. Sivista katsoo, että koko toteutuneiden kustannusten vertailua käsittelevän kappaleen voi poistaa tarpeettomana.

Kappaleessa 5.1 esitetään vaihtoehtoisia toteutustapoja, joista yhtenä 100 prosentin kotikuntakorvauksen ulottamista kaikkiin ei-kunnallisiin perusopetuksen järjestäjiin. Tähän ei kuitenkaan ole päädytty, osin siksi että ”hallitusohjelmakirjaus on kuitenkin sanamuodoltaan rajattu vain yksityisiin perusopetuksen järjestäjiin”. Sivista pitää tällaista hallitusohjelman kirjaimellista

tulkintaa epätarkoituksenmukaisena. Sen sijaan Sivista ymmärtää taloudellisten raamien asettaman haasteen. Samalla on kuitenkin pidettävä ongelmallisena sitä, että esityksessä (4.2.2) todetaan harjoittelukoulujen tarjoavan joka tapauksessa nykyistä erityistä tukea. Tämä toteutuu vaihtelevasti harjoittelukoulujen sijaintikunnan kanssa tehtyyn sopimukseen perustuen tai jopa ilman tuen tarjoamiseen osoitettavaa resurssia. Sivista ehdottaa harkittavaksi oppimisen tuen kokonaisuudistuksen rajaamista siten, että siihen varattua resurssia olisi mahdollista kohdentaa kotikuntakorvauksen nostoon myös muiden ei-kunnallisten perusopetuksen järjestäjien osalta. Vaihtoehtoisesti lainsäädännössä voitaisiin määritellä yhteistyövelvoite niille kunnille, joissa harjoittelukoulut sijaitsevat. Sivista viittaa tässä yhteydessä Harre ry:n lausuntoon. Sivista katsoo, että opetusharjoittelun monipuolisuuden varmistamiseksi ratkaisun on lähdettävä siitä, että harjoittelukouluilla on tosiasiallinen mahdollisuus tehdä tuen päätöksiä ja saada resurssi tuen toteutukseen.

Lausuttavana on myös ehdotus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa määritellyn harkinnanvaraisen avustuksen käyttötarkoituksen rajaamista nykyisestä. Lähtökohtaisesti Sivista pitää hyvänä, että harkinnanvarainen avustus on nimensä mukaisesti tapauskohtaisesti myönnettävää eikä osa vuotuista rahoitusta. Näiltä osin lainsäädännön täsmentämistä voidaan pitää kannatettavana. Esityksessä olisi kuitenkin hyvä avata tarkemmin missä määrin harkinnanvarainen avustus on tähän mennessä kohdentunut valtionosuusjärjestelmän muutoksista johtuviin rahoitustarpeisiin ja missä määrin muihin tarkoituksiin. Sivista pitää tarpeellisena, että jatkossakin harkinnanvaraista avustusta on haettavissa ja tosiasiallisesti saatavissa esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa toiminta käynnistyy tai oppilasmäärä kasvaa nopeasti.

Lopuksi Sivista toteaa, että esitys on epätarkka yksityisten opetuksen järjestäjien rahoitustason kehittymisen kuvauksessa. Kappaleissa 1.1 ja 2.4. todetaan, että ”Edeltävä, vuosina 2010–2014 sovellettu rahoitustaso oli 90 prosenttia.” Noina vuosina rahoitustaso on ollut 90 prosenttia niille yksityisille, jotka ovat saaneet järjestämisluvan 31.7.1998 jälkeen. Muille rahoitustaso on ollut noina vuosina 100 %, kuten viitatussa HE 38/2014:ssä kuvataan: ”Jos yksityinen opetuksen järjestäjä on saanut opetuksen järjestämisluvan heinäkuun 31 päivän 1998 jälkeen, opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaus on 90 prosenttia edellä tarkoitettusta kotikuntakorvauksesta.”

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Sivista katsoo, että vaikutukset on kuvattu varsin kattavasti ja arviot vastaavat oleellisilta osin Sivistan käsitystä esityksen vaikutuksista.

Lapsivaikutusten osalta todetaan, että vaikutuksena voi olla perheiltä mahdollisesti perittävien koulumaksujen määrän mahdollinen vähentyminen valtiolta saadun rahoituksen nousun myötä. Sivista huomauttaa, että koulumaksujen kerääminen koskee vain muutamaa yksityistä opetuksen järjestäjää eikä ole näin ollen yleistettävissä esityksen vaikutukseksi.

Sivista kiinnittää huomiota siihen, että kaikilta osin vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida täsmällisesti käynnissä olevan oppimisen tuen uudistuksen vuoksi. Sivista toteaa, että eduskunnalle

annettavaan esitykseen oppimisen tuen uudistuksesta on täydennettävä vaikutusarvio yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta ja varmistettava, että tuen uudistuksessa huomioidaan riittävällä tavalla erilaisten opetuksen järjestäjien toimintaympäristö siten, että oppilaskohtaiset tukitoimet on selkeästi rajattu, eivätkä pidä sisällään ns. vaativaa erityistä tukea.

Sivista katsoo, että vaikutusarvioissa epäselvimmäksi jää harkinnanvaraisen avustuksen uudistamisen vaikutukset, jolla arvioidaan olevan 2 miljoonan euron säästövaikutus. Tältä osin olisi tarpeellista avata esitettyä tarkemmin, millä kriteereillä avustusta on aiemmin myönnetty ja missä määrin kyse on ollut vuosittaisesta rahoituksen täydentämisestä. Myös aikuisten perusopetuksen järjestäjien osalta vaikutusten arviointi jää pintapuoliseksi.

Harjoittelukoulujen taloudellista asemaa arvioitaessa tulee huomata myös se, että niiden ei ole pääsääntöisesti katsottu olevan hakukelpoisia opetus- ja kulttuuriministeriön jakamiin valtionavustuksiin. Sivista ehdottaa, että opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää selvityksen harjoittelukoulun rahoituksellisesta asemasta sekä tarkastelee uudelleen tulkintaansa avustusten hakukelpoisuudesta.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Tiivistelmä lausunnosta Sivistysala ry.pdf](#)

Tikkinen Annakaisa
Sivistysala ry